

Dearvva! Tiörv! Tiervâ! Hei!

Tervetuloa osallistumaan kyselyyn saamelaiden vanhempaiden osallisuudesta koulutussuunnittelussa Suomessa. Kysely on osa saamelasta opettajankoulutushanketta, Ketterä Korkeakoulua, jolla pyritään jousavasti ja nopeutetusti kouluttamaan saamenkielentaitoisia opettajia, joilla on myös saamelaisen pedagogiikan osaamista. Kysely toimii aineistona Michelle Francett-Hermeksen ja Christine Namdarin väitöskirjojen osatutkimuksena. Michelle on osatutkimuksen ensimmäinen kirjoittaja ja vastaa kysymyksiin: michelle.francett-hermes@oulu.fi

Tässä on linkki, josta pääsee kyselyyn. Kyselyn alussa on linkki tietosuojailmoitukseen. Alla on lisää tietoa tutkimuksesta, sen eettisistä huomoista sekä tutkijoista.

<https://link.webropol.com/s/saamelaisetvanhemmatietajinajatoimijoinakoulutussuunnittelussa>

Suurkiitokset kaikille osatutkimukseen osallistuville ja sen kehittämiseen osallistuneille, myös kritiikkiä antaneille!

Giitu! Spä'sseb! Takkâ! Kiitos!

Tämä osatutkimus on osa saamelaisen opettajankoulutuksen kehittämishanketta Ketterä Korkeakoulua, jota johtaa Marja-Liisa Olthuis, joka toimii myös Michellen väitöskirjan pääohjaajana, sekä Ulla Aikio-Puoskari. Mukana on mm. Giellagas Instituutti ja Kasvatustieteiden tiedekunta Oulun Yliopistolta, Lapin Yliopisto sekä SAKK. Tämä osatutkimus toisi hankkeeseen mukaan myös vanhempaiden näkökulman saamelaiden toivomasta kehityssuunnasta kasvatuksessa ja koulutuksessa. Kasvatustyötä tekevät yhdessä eri tahot, mutta vanhempaiden osallisuus ei aina tule huomioiduksi itse koulutussuunnittelussa, heitä ei nähdä alan asiantuntijoina, ja tämä artikkeli osaksi haastaa tuota positiointia.

Saamelaisia koskevan tutkimuksen eettisten ohjeiden työryhmän ohjeet, jotka ovat viimeistelyä vaille julkaisuvalmiit, on jaettu tämän tutkimuksen toiselle tutkijalle, Michelle Francett-Hermekselle, Veli-Pekka Lehtolan toimesta, koska tutkija on osa Giellagas Instituuttia, joka on osallistunut työryhmän laatimien ohjeiden arvioimiseen. Tässä vaiheessa tutkija Christine Namdar ei ole vielä saanut ohjeita nähtäväkseen, mutta on tutustunut mm. Michelle Francett-Hermeksen 2020 julkaisemaan artikkeliin koskien alkuperäiskansatutkimuseettisten ohjeiden soveltamista tutkimuksessa, joka koskee saamelaisia Suomessa sekä valkoisen tutkijan positiointia.

Pyrimme tutkimuksessamme olemaan vastuullisia vastavuoroisuudessa, kunnioituksessamme saamelasta yhteiskuntarakenteita ja kulttuuria kohtaan, itsemme ja tutkimuksen paikantamisessa, huomioimalla tutkimukseen osallistuvien hyvinvointi niin tutkimukseen osallistumisen aikana kuin tutkimuksen julkaisun jälkeen sekä etsimällä sopivat tavat palauttaa tieto saamelaisille.

Tutkimustamme eettisyyttä arvoidaan säännöllisesti. Tähän osatutkimukseen on haettu yhteisöllistä suostumusta eri keinoin. Hankkeen vastuuhenkilö Marja-Liisa Olthuis on yhdessä muiden saamentutkimuksen tutkijoiden kanssa ohjannut osatutkimuksen tutkijoita hakemaan yhteisöllistä suostumusta niiltä, joita tutkimus koskee, eli vanhempia. Olemme ideavaiheesta asti olleet yhteydessä useaan saamelaiseen vanhempaan Inarin kunnan alueella, johon tutkimus rajautuu, sekä sen ulkopuolella asuviin, muovataksemme tutkimuskysymyksiä ja metodologiaa heidän mielestään relevantiksi ja sensitiiviseksi. Nämä henkilöt ovat Michellen pitkäaikaisia ystäviä, tuttuja ja kollegoita. Toinen taho, joka on arvioinut tämän osatutkimuksen eettisyyttä niin sisällöllisesti kuin metodologisesti on Lapin Yliopiston ja Giellagas Instituutin yhteinen humanististen tieteiden saamentutkimuksen tohtoriseminaari, johon osallistuu sekä saamelasia että ei saamelaisia tutkijoita, opettajia, professoreita- sitä johtaa Veli-Pekka Lehtola ja Sanna Valkonen.

Tutkijoista:

Michelle Francett-Hermes: Olen Inarissa kasvanut ei-saamelainen Giellagas Instituutissa Oulun yliopistossa toimiva väitöskirjatutkija. Teen väitöskirjaani opettajankoulutuksen dekolonisoimisesta ja saamelaispedagogiikan ja tiedon sisällyttämisestä osaksi sekä perusopetuksen opettajankoulutusta että saamelaista opettajankoulutusta. Väitöskirjani on osa saamelaisen opettajankoulutusohjelman Ketterä Korkeakoulu-hanketta, joka toteutettiin 2019-2022 Oulun Yliopiston Giellagas Instituutin ja Kasvatustieteiden Tiedekunnan yhteistyönä. Väitöskirjani koostuu tieteellisistä vertaisarvioituista julkaisuista ja sitä rahoittavat Jenny ja Antti Wihurin Rahasto sekä Suomen Kulttuurirahasto.

Olin alle 1 vuotias, kun perheeni muutti Inariin. (Tätä prosessia ja asuttajakolonialismi-positiota olen avannut ensimmäisessä väitöskirja-artikkelissani.) Perheelläni on monia läheisiä suhteita eri saamelaisten kanssa. Minulla on myös oma ottoáhkku, joka on kasvattanut minut elämään kunnioituksessa Saamenmaahan, saamelaisiin tapoihin, kieliin ja tietoon. Muutin 18 vuotiaana Inarista Ouluun opiskelemaan kansainvälisessä opettajankoulutusohjelmassa. Olen tehnyt maisterintutkinnon Romssassa, Master in Indigenous Studies ohjelmassa. Olen tohtorikoulutettava Giellagas Instituutissa, eli Saamentutkimusta, kieltä ja koulutusta edistävässä johtavassa tutkimusintituutissa Suomessa. Ylläpidän suhdettani saamelaisiin yhteisöihin monien henkilökohtaisten, esim. perheeni, kulttuuritapahtumien, ystävyyksien ja somekeskusteluiden, sekä ammatillisten yhteyksien kautta. Osallistun anti-rasismi ja dekoloniaalisuus teemaisiin paneeleihin, koulutuksiin, seminaareihin ja konfferensseihin panelistina, opettajana, tutkijana, esitelmöijänä, kuuntelijana, ja nostan aina mahdollisuuden tullen saamelaisten oikeuksien puolesta vastuun kannon meidän jokaisen tehtävänä. Toimin aktiivisesti Oulun Yliopiston, Suomen sekä kansainvälisten tiedeyhteisöjen sisällä nostaen saamelaisten oikeuksia ja tehden ehdotuksia dekoloniaalisille muutoksille. Ketterä Korkeakoulu -projektissa olen ollut paitsi tutkijana, myös asiantuntija-asemassa tehden esityksiä ei-saamelaisten ja saamelaisten välisen yhteistyön dekolonisoimiselle nojaten erityisesti Rauna Kuokkasen, Jimmy Elwoodin ja Vanessa Andreottin töihin. Olen myös työstänyt pedagogisten opintojen muokkaamista saamelaispedagogisiksi. Opiskelen tällä hetkellä pohjoissaamea Lapin Yliopiston etäopetuksessa ja opetan Oulun yliopistolla Sámi Culture -kurssia. Teen näissä ominaisuuksissani selväksi, että en ole saamelainen enkä voi edustaa saamelaisia ja painotan ei-saamelaisten vastuuta käyttää omaa etuoikeutettua asemaansa nostamaan esille saamelaisille tärkeitä ja ajankohtaisia asioita.

Christine Namdar: Olen tohtoritutkija ja opetan opettajaopiskelijoita Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksella. Väitöskirjani on osa tutkimusprojektia nimeltä "Growing up radical? Oppilaitosten rooli nuorten maailmankatsomus rakentamisen ohjauksessa", joka toteutettiin vuosina 2018-2023 Oxfordin, Helsingin ja Tukholman yliopiston kasvatustieteen laitoksella ja Åbo Akademiassa sosiologian laitoksella. Hanketta rahoittaa Suomen Akatemia. Väitöskirjassani ja tutkimuksessani tarkastellaan syrjäytyneiden vähemmistöjen positiivisia mahdollisuuksia ja kykyjä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden muuttajina. Pohdin siinä kuinka koulutus voi valjastaa ja hyödyntää näitä tietoja ja kokemuksia, ja ohjata niitä kohti ekologisesti kestävämpiä yhteiskuntia.

Osatutkimuksesta:

Osaksi väitöskirjojamme tulevassa artikkelissa haluamme nostaa saamelaisia vanhempia tiedon kantajina ja tuottajina, kasvatuksen asiantuntijoina. Tutkimuksen tavoitteena on pohtia ja paikantaa 1) saamelaisten vanhempien toiveita ja tulevaisuudennkymiä kasvatuksesta ja koulutuksesta, sekä 2) niitä valmiuksia ja tietoja, joita opettajaksi opiskelevat tarvitsevat toimiakseen opetuksessaan tietoisesti ja vastuullisesti sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puolesta erilaisissa koulutus- ja kasvatusympäristöissä. Tällä tutkimuksella toivomme voivamme vaikuttaa opettajankoulutusohjelmien sekä perusopetuksen sisällön kehittämiseen paremmin saamelaisten kasvatusta- ja koulutustarpeita huomioiviksi.

Kysyessämme saamelaisilta vanhemmilta heidän toiveistaan koulutussuunnitteluun liittyen ja tulevaisuudenkuvistaan, on päämääränämme tuoda saamelaisten vanhempien ääni mukaan Suomen ja Pohjoismaiden (sekä laajemmin kaikkien alkuperäiskansojen koloniaalisiin host-valtioiden) koulutussuunnittelu keskusteluun. Kun Ketterä Korkeakoulun pohjalta kehitetään saamelaista opettajankoulutusta edelleen, on arvokasta tietää, mitä vanhemmat ajattelevat ja toivovat, ja minkälaisia valintoja he tekevät lastensa tulevaisuuksien puolesta, ja miten Ketterä Korkeakoulun kaltainen projekti voi heitä tukea. Kyse on siitä, miten yhdessä luoda puitteet kasvatukselle, joka mahdollistaa kestävä ja elävän tulevaisuuden niin saamelaisille kuin koko planeetallekin.

Aineistoa kerätään anonyymien kyselyn muodossa. Vastaajille tarjotaan mahdollisuus vastata itselleen sopivalla tavalla: kyselyllä, haastattelulla tai ääniviestein, huomioiden vanhempien työntäyteinen arki. Kyselyyn vastaavien henkilöiden tavoittamisessa aloitimme Michelle Francett-Hermeksen väitöskirjaprosessin aikana Ketterä Korkeakoulu -hankkeen aikana sekä Inarissa kasvamisen ja yhteyden ylläpitämisen vuoksi luoduista yhteyksistä kasvatustieteen saamelaisten toimijoiden kanssa. Saamme ohjausta ja tukea myös Michellen väitöskirjaohjaajilta Inarinsaamen kielen elvyttäjältä ja tutkijalta Marja-Liisa Olthuisilta ja sukupuolentutkimuksen akatemiaturkijalta Tuija Huukilta. He ovat molemmat ansioituneita saamelaisia tutkijoita ja tekevät saamentutkimusta.

Kyselyyn vastaavien henkilötietoja ei kerätä. Tiedostamme saamelaisyhteiskunnan elävän haasteellista aikaa, jolloin saamelaisuuden määrittelemisestä ja oikeudesta siihen keskustellaan kiivaasti. Kunnioitamme ja noudatamme Saamelaiskäräjien virallista kantaa tavoitellessamme kyselyyn vastaavia henkilöitä. Tutkimus ei ota kantaa saamelaismääritelmään, mutta tuo esiin Suomen valtion koloniaalisen aseman suhteessa saamelaiseen yhteiskuntaan.

Kyselyyn vastataan vapaaehtoisesti, yksilön suostumuksella, joka annetaan tietosuojailmoituksen ja eettisten huomioiden hyväksymisen jälkeen. Yksilöllä on myös mahdollisuus antaa lupa vastausten tallentamiseen Sámi Kulturarkiivaan.

Giitu! Spä'sseb! Takkâ! Kiitos!